

Številka: 007-37/2017/2

Datum: 26.4.2017

**Ministrstvo za pravosodje
Direktorat za kaznovalno pravo in človekove pravice**

Zadeva: Mnenje IP k osnutku Predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij (ZIKS-1G) – EVA: 2016-2030-0034

Zveza: vaš dopis št. 007-131/2017/5 z dne 7. 4. 2017 in priloženo gradivo

Spoštovani,

Informacijski pooblaščenec (v nadaljevanju IP) je dne 7. 4. 2017 prejel osnutek Predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij (ZIKS-1G) – EVA: 2016-2030-0034 (v nadaljevanju: predlog ZIKS-1G). V nadaljevanju vam na podlagi 48. člena Zakona o varstvu osebnih podatkov (Ur. l. RS, št. 86/04, 113/05, 51/07 in 67/07, v nadaljevanju ZVOP-1) posredujemo mnenje IP z vidika varstva osebnih podatkov.

IP ugotavlja, da gre pri predmetni materiji vsebinsko za področje, ki je zaradi same narave neizogibno povezano z obdelavo osebnih podatkov posameznikov (in celo njihovih družinskih članov), med drugim nujno tudi številnih občutljivih osebnih podatkov, prav tako pa se z vodenjem postopkov po tem zakonu, predvsem izvrševanja kazenskih sankcij, in drugih ukrepov neizogibno posega tako v širšo pravico do zasebnosti storilcev, ki se jih v okviru teh postopkov obravnava, kot tudi v določenih primerih do zaposlenih, ki sodelujejo pri izvrševanju teh postopkov.

V nadaljevanju v tej luči izpostavljamo po posameznih členih nekatere nejasnosti oz. pomanjkljivosti z vidika ZVOP-1.

K spremembam 37.-41.a člena ZIKS-1

IP izpostavlja, da so nekatere obstoječe določbe ZIKS-1, ki določajo obdelavo osebnih podatkov pomanjkljive in nejasne z vidika zagotavljanja ustavno zahtevane jasnosti in izčrpnosti opredelitve nabora in namena obdelave osebnih podatkov. ZIKS-1 v določbah 31.-36. člena določa nabor osebnih podatkov o obsojencih na prestajanju kazni, ki jih zaradi uresničevanja zakonitega in strokovnega izvrševanja kazenskih sankcij in obveščanja oškodovancev o pobegu in odpustu obsojencev vodi zavod v zbirkah podatkov o obsojencih na prestajanju kazni zapora in o osebah na prestajanju nadomestnega zapora. ZIKS-1 pa v 40. členu določa vodenje centralne evidence o osebah na prestajanju kazni zapora, ki jo vodi Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij, pri čemer centralna evidenca razvida oseb iz prvega odstavka tega člena vsebuje podatke iz členov od 32. do 36. ZIKS-1. Vsak zavod torej vodi svoji zbirki podatkov o obsojencih na prestajanju kazni zapora in o osebah na prestajanju nadomestnega zapora, hkrati pa centralno evidenco (oz. centralni razvid) o osebah na prestajanju kazni zapora v skladu s 40. členom ZIKS-1 vodi Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij.

Pogoje za pridobivanje teh osebnih podatkov v zbirkah zavodov in centralni evidenci, njihovo uporabo in dostop pa določajo členi od 37-40.

ZIKS-1 v 37. členu zelo ohlapno določa:

»37. člen

(1) *Upravljalec zbirke podatkov oziroma oseba, ki jo upravljalec pooblasti, zbira podatke za zbirke podatkov o obsojencih iz členov od 32. do 36. tega zakona neposredno od obsojenca, na katerega se nanašajo, od drugih oseb pa le tedaj, če obsojenec pisno privoli.*

(2) *Ne glede na določbo prejšnjega odstavka se podatki o obsojencu, kadar je to mogoče, zbirajo pri pravosodnih organih, policiji in drugih državnih organih, javnih zavodih, pristojnih centrih ter organih lokalne samouprave.*«

ZIKS-1 torej ne določa, katere izmed v določbah 31.-36. člena navedenih podatkov lahko pridobiva upravljaec od posameznih drugih upravljavcev. Zato predlagamo, da zakon v tem delu dopolni po vzoru določb predloga Zakona o probaciji.

Nadalje ZIKS-1 v 38. in 39. členu določa:

»38. člen

(1) *Osebnih podatki iz zbirke podatkov o obsojencih se shranjujejo in uporabljajo, dokler je obsojenec na prestajanju kazni zapora. Po prestani kazni ali odpustu obsojenca s prestajanja kazni zapora se podatki arhivirajo in se hranijo trajno.*

(2) *Dostop do podatkov iz prejšnjega odstavka je dopusten le upravljalcu zbirke podatkov oziroma osebi, ki jo upravljaec pooblasti, osebam, ki so pooblašene za nadzor nad delom zavodov, in osebi, na katero se podatki nanašajo.*

(3) *Ugotovitve, ki se zbirajo med izvrševanjem kazni zapora, niso dostopne osebi, na katero se nanašajo, če bi seznanitev s temi ugotovitvami lahko negativno vplivala na delo z njo.*

(4) *Podatki iz prvega in tretjega odstavka tega člena so po zakonski rehabilitaciji dostopni le osebi, na katero se ti podatki nanašajo.*

39. člen

(1) *Osebnih podatke iz zbirke podatkov o obsojencih lahko uporabljajo pooblašeni delavci Uprave Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (v nadaljnjem besedilu: uprave) in ministrstva, pristojnega za pravosodje, za izvrševanje z zakonom določenih nalog. Delavci uprave so dolžni varovati kot uradno tajnost podatke o obsojencih, za katere zvedo pri opravljanju uradnih dolžnosti.*

(2) *Upravljaec zbirke podatkov obsojencev posreduje drugim uporabnikom podatke iz te zbirke, če so za njihovo uporabo pooblašeni z zakonom ali na podlagi pisne privolitve ali zahteve posameznika, na katerega se podatki nanašajo.*

Upošteevajoč zgoraj navedeno, tako ni povsem jasno, zakaj oz. za kateri namen (ZIKS-1 namreč v drugem odstavku 40. člena določa le za namen vodenja centralne evidence o osebah na prestajanju kazni zapora) podatkov za centralno evidenco ne pridobiva uprava od zavodov, ampak ima uprava ločeno v 40. členu ZIKS-1 zapisana svoja širša pooblastila za pridobivanje osebnih podatkov, in sicer neposreden elektronski dostop do evidenc prekrškov, kazenske evidence, pravnega vpisnika, kazenskega vpisnika in vpisnika prekrškovnih zadev na sodiščih, do vpisnikov na državnih tožilstvih, do evidenc socialnih transferov, evidenc davčne uprave, Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, Centralnega registra prebivalstva in vseh drugih evidenc državnih organov, organov lokalnih skupnosti in nosilcev javnih pooblastil, ki se vodijo v elektronski obliki. Pri čemer velja izpostaviti, da zakon predvideva tudi povezovanje vseh teh (neizčrpno določenih evidenc), razen zbirke osebnih podatkov iz kazenske evidence in prekrškovne evidence, z informacijskim sistemom uprave. ZIKS-1 namreč po novem v 40. členu določa:

»40. člen

(1) Uprava vodi centralno evidenco o osebah na prestajanju kazni zapora.

(2) Podatke za centralno evidenco iz prejšnjega odstavka posredujejo upravi upravljavci zbirke podatkov in drugi organi v skladu z zakonom. Upravi se, skladno z zakonom, ki ureja varstvo osebnih podatkov, zakonom, ki ureja splošni upravni postopek, in zakonom, ki ureja davčni postopek, za izvajanje njenih nalog in pooblastil iz prvega odstavka tega člena, omogoči neposreden elektronski dostop do evidenc prekrškov, kazenske evidence, pravnega vpisnika, kazenskega vpisnika in vpisnika prekrškovnih zadev na sodiščih, do vpisnikov na državnih tožilstvih, do evidenc socialnih transferov, evidenc davčne uprave, Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, Centralnega registra prebivalstva in vseh drugih evidenc državnih organov, organov lokalnih skupnosti in nosilcev javnih pooblastil, ki se vodijo v elektronski obliki.

(3) Informacijski sistem uprave se lahko za namene zagotavljanja točnosti in ažurnosti podatkov, ki jih pridobiva in posreduje za vodenje centralne evidence oseb na prestajanju kazni zapora, poveže z uradnimi evidencami in javnimi knjigami iz prejšnjega odstavka, razen z zbirko osebnih podatkov iz kazenske evidence in prekrškovne evidence. Povezovanje se izvede z imenom in priimkom, enotno matično številko ali davčno številko ali drugimi podatki, ki v povezavi z osebnim imenom zagotavljajo enoznačno identifikacijo osebe, o kateri se zahteva podatek.

(4) Centralna evidenca razvida oseb iz prvega odstavka tega člena vsebuje podatke iz členov od 32. do 36.a tega zakona.

(5) Skladno z zakonom, ki ureja varstvo osebnih podatkov, in zakonom, ki ureja splošni upravni postopek, je upravljavcu zbirke podatkov oziroma osebi, ki jo upravljavec pooblasti, osebam, ki so pooblaščen za nadzor nad delom zavodov, sodišču, državnemu tožilstvu ter policiji glede kazenskega postopka, ki teče zoper obsojeno osebo, za izvajanje njihovih nalog in pooblastil, povezanih s pregonom storilcev kaznivih dejanj ter z vodenjem kazenskega postopka, o osebah na prestajanju kazni zapora dopusten neposredni elektronski dostop do naslednjih podatkov iz centralne evidence:

- ime in priimek,
- davčna številka,
- EMŠO,
- rojstni podatki,
- stalno ali začasno prebivališče,
- državljanstvo,
- zavod, kraj prestajanja kazni,
- izrek, nastop in iztek kazni oziroma predviden odpust.

(6) Dostop do podatkov iz prejšnjega odstavka je dopusten tudi osebi, na katero se podatki nanašajo.

(7) Centralna evidenca iz prvega odstavka tega člena se povezuje z informacijskim sistemom sodišč, s katerim si v varni elektronski obliki izmenjuje podatke in dokumente, ki so jih uprava in sodišča dolžni posredovati na podlagi tega zakona.

(8) Uprava zagotavlja in je odgovorna za vzpostavitev, razvoj in delovanje elektronskega poslovanja v zavodih in v upravi v skladu z določbami zakona, ki ureja upravni postopek.«

IP se glede na zelo široko dikcijo besedila sprašuje o dejanski določnosti tako opredeljenega nabora osebnih podatkov (pri čemer gre za osebne podatke, ki se nujno nanašajo tudi na posameznikove družinske člane) in posledično skladnosti predpisa z 38. členom Ustave RS ter hkrati sorazmernosti ter potrebnosti tako obsežnega in nedoločnega načina obdelave tako širokega nabora osebnih podatkov. IP tudi glede določb 37. in 40. člena opozarja, da te določajo širok in deloma celo nedoločen nabor osebnih podatkov iz nedoločenega kroga zbirk osebnih podatkov izredno velikega števila (vnaprej neopredeljenih) upravljavcev. Upoštevajoč ustavno načelo sorazmernosti gre glede na namen zbiranja za neutemeljeno širok krog osebnih podatkov, ki bistveno presega osebne podatke, potrebne za doseg zakonsko opredeljenega cilja. Navedeni širok krog osebnih podatkov povsem zanemari kakršnekoli varovalke pred zlorabami in dopušča popoln nadzor nad celotno sfero

zasebnosti posameznika, ki je predmet obravnave, kar po mnenju IP ni v skladu z ustavno zahtevanim načelom sorazmernosti ter 38. členom Ustave RS. Zato predlagamo, da zakon tudi v tem delu dopolnite po vzoru določb predloga Zakona o probaciji.

Glede na skope določbe 6. odstavka 40. člena ZIKS-1 se IP v delu, ki se nanaša na centralno evidenco o osebah na prestajanju kazni zopora (in morebitne druge osebne podatke, s katerimi na podlagi ZIKS-1 razpolaga uprava) prav tako sprašuje o njihovi vsebinski skladnosti s pravico do seznanitve z lastnimi osebnimi podatki (in pravice do popravka ter izbrisa), kot jo opredeljujeta Ustava RS v 38. členu in ZVOP-1. Zato predlagamo, da vsebinsko določbe ZIKS-1 glede seznanitve z lastnimi osebnimi podatki in pravice do popravka ter izbrisa uskladite s 30.-36. členom ZVOP-1.

K spremembam 235.a člena ZIKS-1

IP izpostavlja, da bi bilo določbe 235.a člena, ki predstavljajo samostojno pravno podlago za uvedbo videonadzornih sistemov za varovanje varovanih objektov in varovanih območij ter preprečevanje pobegov obsojencev, mogoče razumeti na način, da gre za urejanje materije zunaj okvirov in omejitev ZVOP-1. Predlagani novi 235.a člen ZIKS-1, ki vsebinsko podobno kot doslej 238. člen ZIKS-1 ureja uporabo videonadzora v zvezi z izvajanjem materije, urejene v ZIKS-1, namreč določa:

»235.a člen

- (1) Za varovanje varovanih objektov in varovanih območij ter preprečevanje pobegov obsojencev se lahko namestijo in uporabljajo videonadzorni sistemi.*
- (2) Obvestilo o izvajanju ukrepa uporabe videonadzornega sistema mora biti jasno in vidno objavljeno.*
- (3) Če želi posameznik pogledati posnetke, ki se nanašajo nanj, se njegov zahtevek rešuje na način, določen z zakonom, ki ureja varstvo osebnih podatkov.*
- (4) Način uporabe videonadzornega sistema, odrejanja snemanja, ravnanje s posnetki ter nadzor podrobneje predpiše minister, pristojen za pravosodje.«*

Izvajanje videonadzora sicer na sistemski ravni trenutno ureja ZVOP-1 (2. poglavje, VI. dela ZVOP-1 členi 74-77) in v splošnih določbah glede izvajanja videonadzora v prvem odstavku 74. člena določa, da se določbe tega poglavja ZVOP-1 uporabljajo za izvajanje videonadzora, če drug zakon ne določa drugače. Upoštevajoč predlagani novi 235.a člen ZIKS-1 (navedene določbe se zgolj v delu, ki se nanaša na pravico do vpogleda v lastne osebne podatke v okviru videonadzornih sistemov, sklicujejo na ZVOP-1) in 74. člen ZVOP-1, bi torej teoretično določbe ZIKS-1 lahko razumeli na način, da lahko v preostalem delu minister s pravilnikom odredi po lastni presoji (izven zakona) obseg uporabe videonadzornih sistemov na način, ki ne upošteva določb ZVOP-1, katerega namen je zakonsko zagotoviti ustrezno sorazmernost pri izvajanju videonadzora.

To izhaja predvsem iz vsebinsko odprte predlagane določbe prvega odstavka novega 235.a člena ZIKS-1 in izrecne določbe 4. odstavka novega 235.a člena ZIKS-1, ki bi ju bilo mogoče razumeti, kot izključitev določb ZVOP-1 glede izvajanja videonadzora za varovanje varovanih objektov in varovanih območij ter preprečevanje pobegov obsojencev. Navedena določba zato po mnenju IP ni v skladu z 38. členom Ustave RS, saj pomeni prenašanje zakonske materije v urejanje s podzakonskimi akti. Predlog ZIKS-1G tako ureja uporabo videonadzornih sistemov za varovanje varovanih objektov in varovanih območij ter preprečevanje pobegov obsojencev povsem brez kakršnihkoli omejitev z namenom varstva pravic zaposlenih in obsojencev do zasebnosti. Vse to pa prepušča v ureditev podzakonskemu aktu, ki naj bi ga predpisal minister in naj bi med drugim določal »način uporabe videonadzornega sistema, odrejanja snemanja, ravnanje s posnetki ter nadzor«. Podzakonski akt upoštevajoč 38. člen Ustave RS ne sme na novo oziroma dodatno določati zbiranja in obdelave osebnih podatkov izven tiste, ki jo določajo zakoni. Lahko pa je tak pravilnik tehnično izvedbeni

predpis, ki bo opredelil posamezne izvedbene vidike in podrobnosti sicer zakonsko vnaprej predvidenega nabora in namena osebnih podatkov za obdelavo, v tem primeru torej izvajanja videonadzora.

Upoštevajoč navedeno predlagamo, da se določbe novega 235.a člena ZIKS-1 dopolnijo na način, da se zakonsko zagotovi namen in izvajanje videonadzora v skladu z Ustavo RS in ZVOP-1 na primer na način:

»235.a člen

(1) Za varovanje varovanih objektov in varovanih območij ter preprečevanje pobegov obsojencev se lahko namestijo in uporabljajo videonadzorni sistemi, pri čemer je uporaba videonadzora dopustna kadar je to nujno potrebno za doseganje v tem členu navedenih namenov in teh ni možno doseči z milejšimi sredstvi.

(...) Videonadzor se lahko izvaja le glede tistih delov prostorov, kjer je potrebno varovati interese iz prejšnjega odstavka.

(...) Prepovedano je izvajati videonadzor:

- v garderobah, dvigalih in sanitarnih prostorih,

- v bivalnih prostorih zaprtih oseb (celice, spalnice ali drugi prostori, kjer je omogočena zasebnost zaprtih oseb), v kolikor ne gre za namestitev v varno celico, ki je namenjena preprečevanju samopoškodb in samomora ali za druge prostore ali okoliščine, ko je dopusten stalen nadzor pravosodnih policistov.

(...) Zaposleni delavci morajo biti pred začetkom izvajanja videonadzora po tem členu vnaprej pisno obveščeni o njegovem izvajanju.

(2) Obvestilo o izvajanju ukrepa uporabe videonadzornega sistema na način, določen z zakonom, ki ureja varstvo osebnih podatkov, mora biti jasno in vidno objavljeno.

(3) Če želi posameznik pogledati posnetke, ki se nanašajo nanj, se njegov zahtevek rešuje na način, določen z zakonom, ki ureja varstvo osebnih podatkov.

(4) Način uporabe videonadzornega sistema, odrejanja snemanja, ravnanje s posnetki ter nadzor podrobneje predpiše minister, pristojen za pravosodje.»

V skladu z navedenim predlagamo, da besedilo predloga sprememb zakona ustrezno dopolnite ter smo na voljo za morebitna dodatna pojasnila.

S spoštovanjem,

Mojca Prelesnik, univ.dipl.prav.,
Informacijska pooblaščenka

Pripravila:
Alenka Jerše,
namestnica informacijske pooblaščenke